

Ἡ Πλατεῖα Ρούγα

ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

Ὅλιγαι λέξεις ἐκφώνησιν ἐν τῇ ὑπὲρ τῶν Ζακύνθιων προεδπεριδί τοῦ Παροναδοῦ.

Δὲν ἔσεισαν μόνον τῆς μυροβόλου Ζακύνθου τὸ ἔδαφος τὸ εὐανθὲς οἱ χειμέριοι σεισμοὶ τοῦ Ἰανουαρίου, ἀλλ' ἐκλόνησαν τὴν γῆν ὅλην τὴν ἑλληνίδα, καὶ ἔσπειραν τὸ πένθος εἰς πᾶσαν καρδίαν ἀπ' ἄκρου ἕως ἄκρου σύμπαντος τοῦ ἑλληνικοῦ. Συνέβη εἰς τὸ ἔθνος ὅλον ἐπὶ τῷ ἀγγέλματι τῷ θλιβερῷ ὅ τι συμβαίνει εἰς πόλιν ἀποβαλοῦσαν ἐκ θανάτου τὴν εὐειδεστάτην καὶ καλλικωματώτην τῶν παρθένων καὶ βλέπουσαν ὠχρὰν καὶ ἀκίνητον ἐπὶ φερέτρου νεκρικοῦ τὴν εὐθαλῆ τῆς χθὲς παι-

σεισμοὺς ἐκεῖνος οὐδενὸς ἐφείσθη. Καὶ τὴν μικρὰν οἰκίαν ἀκόμη μὲ τὰ δύο μικρὰ δωμάτια, ὅπου ἐγεννήθη ὁ ποιητὴς τῶν «μνημάτων» καὶ τὸ λευκὸν ἐκεῖνο σπιτάκι ὅπου ὁ Σολωμὸς ἐμελλεσε τὰς στροφὰς πρὸς τὴν ἐλευθερίαν, καὶ τὸν γθαμαλὸν ἀκόμη ναΐσκον, ὅπου ὁ Κολοκοτρώνης ὠρτίσθη καὶ ἀπῆλθε τῆς ἀνθοστεφοῦς νήσου ἵνα ὀδηγήσῃ τοὺς ζευγηλάτας τοῦ Μωρέως εἰς τὴν δόξαν καὶ εἰς τὴν νίκην, καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ μνημεῖα τῆς ἐθνικῆς δόξης τὰ ἐτραυμάτια καὶ λειποψυχισμένα κλίνουσι ὑπὸ τὸ βῆρος τῆς συμφορᾶς ἀλλ' ἀντέχοντα ἀκόμη. Παντοῦ ἐρείπια, παντοῦ συντρίμματα, παντοῦ θλίψεις. Καὶ ἀπὸ τὰ ἐρείπια ταῦτα προβάλλει ὠχρὰν τὴν μορφήν τῆς ἡ ἔνδεια εἰς τὸ πρόσωπον γυμνοπόδων παιδίων ἐξαιτούτων τὸν ἄρτον. Ἡ φιλάνθρωπία ζητεῖ νὰ ἐνσταλάξῃ παρηγορίαν εἰς ταῦτα. Καὶ ἡ αὐταπάρνησις ὀλίγων φιλάνθρώπων ἔδωκε θάρρος εἰς τοὺς ἀστέγους ἐκεῖνους. Ὅπου κατοικεῖ ὁ ὀλεθρος καὶ ἡ συμφορὰ τανύει τὰς μελανὰς τῆς πτέρυγας, ἐκεῖ λευκὴ καὶ ἡ φιλευσπλαγγνία πτερυγίζει σπογγίζουσα τὰ δάκρυα καὶ φέρουσα τὸ ἐκλειψαν μειδιαιμα εἰς τὰ παιδικὰ χεῖλη. Ἡ φιλάνθρωπία ὑπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Φόρστερ, ἡ ἀγαθοεργία ὑπὸ τὸ ῥάσον τοῦ Δὸν Ῥιβέλη.

Τὸ ἔδαφος ὅμως δὲν ἔπαυσε νὰ σειέται καὶ ὁ χειμὼν δὲν ἔπαυσε νὰ μαστίζῃ τοὺς ἀπέλπιδας. Τὴν νύκτα ἐν μέσῳ τῆς ἡσυχίας τῶν ἐγκαταλειμμένων οἰκιῶν, ἀκούονται μακρόθεν οἱ κρότοι τοίχων καταρρεόντων, οἵτινες καθιστῶσι σκληροτέραν τῆς νυκτὸς τὴν φρίκην, οἱ δὲ νευροπαθήσαντες κάτοικοι, ἐν ψυχολογικῇ ταραχῇ εὐρισκόμενοι τρέμουν καὶ ἐκ τοῦ φόβου, τρέμουν καὶ ἐκ τοῦ ψύγους. Τρέμοντας καὶ γυμνητεύοντας τοὺς ἀφῆκα προχθὲς ἀκόμη, ἐν μέσῳ τῶν ἐρείπιων τῶν, ἡ δὲ εἰκὼν τῆς ἀνθοστεφοῦς νήσου δὲν μοῦ παρίσταται πλέον λευκογελῶσα καὶ πλαισιουμένη μὲ ναρκίιστους. Ἡ Ζακύνθος σπαραχμῆνη, τρέμουσα, πεινώσα, γυμνητεύουσα μὲ ἀκολουθεῖ, ὡς νὰ λέγῃ ἡ συμφορὰ ἔχει δικαίωματα ἀπάναντι τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς εὐτυχίας. Τὴν χερὰν καὶ τὴν γαλήνην ἦν ἀπόλεσε θ' ἀργήσῃ νὰ ἐπανεῦρη καὶ οὔτε δυνάμεθα ἡμεῖς νὰ τὴν παράσχωμεν πλήρη εἰς τὴν πατρίδα τοῦ Σολωμοῦ, ἀλλὰ εἰς τὴν ἀγάπην μας θὰ εὕρῃ ἀνακούρισιν, ἀλλὰ εἰς τὴν στοργὴν μας θὰ εὕρῃ παρηγορίαν.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗΣ

Οὖγος Φώσκολος

δίσκην, ἥτις ἦτο τὸ ἀριστον αὐτῆς ἐγκαλλώπιμα, καὶ ἠύφραινε διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς, καὶ ἐγαλήνιζε διὰ τοῦ γέλωτός τῆς. Ἡ Ζακύνθος εἶνε ὁ κῆπος τοῦ Ἴονίου, εἶνε τὸ ἄσμα καὶ ὁ γέλως τῆς Ἑλλάδος.

Πῶς νὰ λησμονήσωμεν, ὅτι ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐκεῖνῳ, εἰς ὃν ἐνέπηξαν τὴν καλιὰν αὐτῶν αἱ Μοῦσαι, κείται ἡ ἀπέριπτος στέγη, ὑφ' ἣν ἐγεννήθη ὁ Φώσκολος, ὅστις

θά διετήρει ἴσως τῆς νησιωτικῆς του πατρίδος τὴν φιλομειδῆ φαιδρότητα καὶ δὲν θά ἐψάλλε τοὺς Τάφους, ἂν δὲν ἐθόλωνε τὴν ζακυνθίαν του ἰλαρότητα ἢ πολυφροντίς σκέψις πολυκινήτων ἐν Ἰταλία ἡμερῶν, ἄς ἔτι μάλλον ἐπειτα συνεσκότασαν τῆς Ἰαλβίανος αἱ ὀμίχλαι; Πῶς νὰ μὴ ἐνθουμηθῶμεν, ὅτι καθ' ὃν χρόνον συνεκύα τὴν ἀπὸ προαιωνίου νάρκης ἀνατινασσομένην Ἑλλάδα τῶν ὅπλων ὁ ὀρυμαγδὸς, τῆς νήσου ἐκείνης ὁ φοιδὸληπτος βλαστὸς ἔλαβεν ἀνὰ χεῖρας τοῦ Τυρταίου τὴν λύραν, καὶ ἀπὸ τῶν ἐμμελῶν αὐτῆς χορδῶν ἐξαπέστειλεν εἰς τοὺς ὑπὲρ πατρίδος μαχομένους τὸ ἐγερτήριο ἐκεῖνο σάλπισμα τῆς ἐλευθερίας, ὅπερ ἔμελλε δικαίως νάναδειχθῆ ὁ ἐθνικὸς ἡμῶν ὕμνος; Καὶ πῶς νὰ μὴ καυχᾶται ἡ Ζάκυνθος διὰ τὸ τέκνον αὐτῆς ἐκεῖνο, ὅπερ μόνον οἱ ἄλλοι Ἑλληνας ἡμεῖς ἔχομεν ἀνάγκη νὰ ὀνομάζωμεν Σολωμὸν, ἐκείνη δ' ἀρκεῖται καλοῦσα ποιητὴν; Οὐδὲ εἶνε ὀλιγώτερον εὐώδη τὰ ζακύνθια ἄνθη, δι' ὧν ἔπλεξεν ὁ Κάλβος στεφάνους ἀθανάτους εἰς τὴν μνήμην τοῦ Ἱεροῦ λόχου, τοῦ Κανάρη, τῶν κατὰ τὸν ἀγῶνα θριαμβῶν τῆς πατρίδος. Ἑλλάς καὶ Ζάκυνθος, ἰδοὺ αἱ δύο χορδαὶ τῆς κιθάρας τοῦ ἐμπνευσμένου Ζακυνθίου. Καὶ ἐν ᾧ μεγαλόφωνος ὕμνεϊ ἡ μοῦσά του ἀπὸ τῆς ξένης τὰς ἐθνικὰς νίκας, ἡ ψυχὴ του φέρεται ὅλη πρὸς τὴν γενέτειραν, καὶ, βρέχων τὴν λύραν μὲ τὸ δάκρυ τῆς νοσταλγίας, προσφωνεῖ φιλοστόργως τὴν πεφιλημένην Ζάκυνθον·

ὦ φιλάττη πατρίς,
ὦ θαυμασία νῆσος,
Ζάκυνθε· σὺ μοῦ ἔδωκας
τὴν πνοὴν καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος
τὰ χρυσὰ δῶρα.

Ποτὲ δὲν σὲ ἐλησμόνησα,
ποτέ. Καὶ ἡ τύχη μ' ἔρωψε
μακρὰν ἀπὸ σέ· μὲ εἶδε
τὸ πέμπτον τοῦ αἰῶνος
εἰς ξένα ἔθνη.

Ἄλλ' εὐτυχὴς ἢ δύστηνος,
ὅταν τὸ φῶς ἐπλούτει
τὰ βουνὰ καὶ τὰ κύματα,
σ' ἐμπρὸς τῶν ὀφθαλμῶν μου
πάντοτε εἶχον.

Σὺ ὅταν τὰ οὐράνια
βόδα μὲ τὸ ἀμαυρότατον
πέπλον σκεπάξῃ ἡ νύκτα,
σὺ εἶσαι τῶν ὀνείρων μου
ἡ χαρὰ μόνη.

Τὸ κύμα ἰόνιον πρῶτον
ἐφίλησε τὸ σῶμα·
πρῶτοι οἱ ἰόνιοι ζέφυροι
ἐγάϊδευσαν τὸ στήθος
τῆς Κυβερείας.

Κι' ὅταν τὸ ἐσπέριον ἄστρον
ὁ οὐρανὸς ἀνάπτῃ
καὶ πλέωσι γέμοντα ἔρωτος
καὶ φωνῶν μουσικῶν
θαλάσσια ξύλα,

Φιλεῖ τὸ ἴδιον κύμα
οἱ αὐτοὶ χαιθεύουν ζέφυροι
τὸ σῶμα καὶ τὸ στήθος
τῶν λαμπρῶν Ζακυνθίων
ἄνθος παρθένων.

Μοσχοβολαεῖ τὸ κλίμα σου,
ὦ φιλάττη πατρίς μου,
καὶ πλουτίζει τὸ πέλαγος
ὑπὸ τὴν μυρωδιάν
τῶν χρυσῶν κίτρων.

Σταφυλοφόρους βίβας,
ἐλαφρά, καθαρὰ,
διαφανῆ τὰ σύννεφα
ὁ βασιλεὺς σοῦ ἐχάρισε
τῶν ἀθανάτων.

Ἡ λαμπὰς ἡ αἰώνιος
σοῦ βρέχει τὴν ἡμέραν
τοὺς καρπούς, καὶ τὰ δάκρυα
γίνονται τῆς νυκτὸς
εἰς ἐσὲ κρίνος.

Ἄς μὴ μοῦ δώσῃ ἡ μοῖρά μου
εἰς ξένην γῆν τὸν τάφον·
εἶναι ἰγλυκὺς ὁ θάνατος
μόνον ὅταν κοιμώμεθα
εἰς τὴν πατρίδα.

Ἡ γενέτειρα τοῦ Φωσκόλου, ἡ πατρίς τοῦ Σολωμοῦ καὶ τοῦ Κάλβου δὲν εἶνε σήμερον ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας ἢ περιγράφουσι αἱ στροφαὶ τοῦ Ζακυνθίου αἰοῦδου. Τὸ κύμα τὸ ἰόνιον ἐπληξεν ὀργίλον, ἀντὶ νὰ θωπεύσῃ, τὴν σεισμώσειστον νῆσον, καὶ βαρέα ἀντὶ ἐλαφρῶν, μολύβδινα ἀντὶ καθαρῶν, τεφρόχροα ἀντὶ διαφανῶν ἐκάλυψαν τὰ σύννεφα τὸν οὐρανὸν τῆς, ὅπως μὴ ἡ λαμπὰς ἡ αἰώνιος ἡ βρέχουσα τὴν ἡμέραν τοὺς καρπούς τῆς εὐφύρου νήσου προσίδη τὸν στγιγνὸν σωρὸν τῶν ἄρειπίων, δι' ὧν ἔσπειρε τὸ ἔδαφός τῆς ὁ βασιλεὺς τῶν ἀθανάτων.

Τὸ ἄσμα τῆς Ζακύνθου ἐσίγησε, καὶ ὁ γέλως τῆς ἐσβέσθη. Ἡ δ' Ἑλλάς περιφέρει τὸν δίσκον τῆς φιλανθρωπίας διὰ νὰ δώσῃ ὀλίγα ψιχία εἰς τοὺς λιμώττοντας, καλύμματα εἰς τοὺς βίγουντας καὶ τοὺς ἀσθενεῖς, μικρὰν σκέπην εἰς τοὺς ἀστέγους καὶ διὰ νὰ ἐπιναφέρῃ ὀψιὸν ποτε τὸ μειδίημα εἰς τὰ χεῖλη ἐκεῖνα, παρ' ὧν παρελθόμεν τὸν γέλωτα καὶ τὸ ἄσμα. Εἰς τὸν δίσκον αὐτὸν προσφέρει ὁ Παρνασσὸς ὅτι μόνον δύναται νὰ προσφέρῃ, ὀλίγον ἄσμα, ὀλίγους στίχους. Τὸ ἄσμα δ' αὐτὸ, τοὺς στίχους αὐτοὺς ἡ ἐλεήμων καὶ φιλόμουσος ὑμῶν καρδιά μεταβάλλει εἰς ἄρτον καὶ παραμυθίαν διὰ τὴν Ζάκυνθον.

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ

Ἡ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΑΥΤΟΠΤΟΥ

Ἡ ὀραισιότης τῶν νήσων μας, ἡ ἑλληνικὴ τροφὸς τῆς μανωλίας, τῆς μπεγκονίας, τῆς μπουγαρινίας, ἡ μυροβόλος Ζάκυνθος μὲ τὰ δάση τῶν μπανανειῶν τῆς, τῶν ποικιλωτάτων ἐσπεριδοειδῶν τῆς, ἡ ἀναμιμνήσκουσα μὲ τὴν πλουσίαν καὶ ὀργῶσαν φύσιν τῆς τὰς χώρας τῶν Τροπικῶν καὶ μὲ τὸ ἄσμα τῆς τὴν Ἰταλίαν, ἡ Ζάκυνθος ἡ τόσον δικαίως ἐπικληθεῖσα τὸ ἄνθος τῆς Ἀνατολῆς, ἀπὸ τινῶν ἡμερῶν σχεδὸν δὲν ὑπάρχει. Τὸ γλυκύ της ἄσμα διεδέχθησαν οἱ θρῆνοι καὶ τὸ αἰεὶ γελοῦν πρόσωπόν της βαθὺς πένθους πέπλος καλύπτει.

Αὐτόπτης τῆς καταστροφῆς μάρτυς θέλω εἶναι ἀφηγηθῆ διὰ τῆς ὠχρᾶς πεζογράφου γραφίδος τὸ ἀτύχημά της, ἐνῶ τῇ ἤξιζον πέντε στίχοι, ὅμοιοι πρὸς ἐκείνους, δι' ὧν ὁ μέγας ψάλτης τῆς ὕμνησεν ἀθανάτως τὴν καταστροφὴν τῶν Ψαρῶν.

*